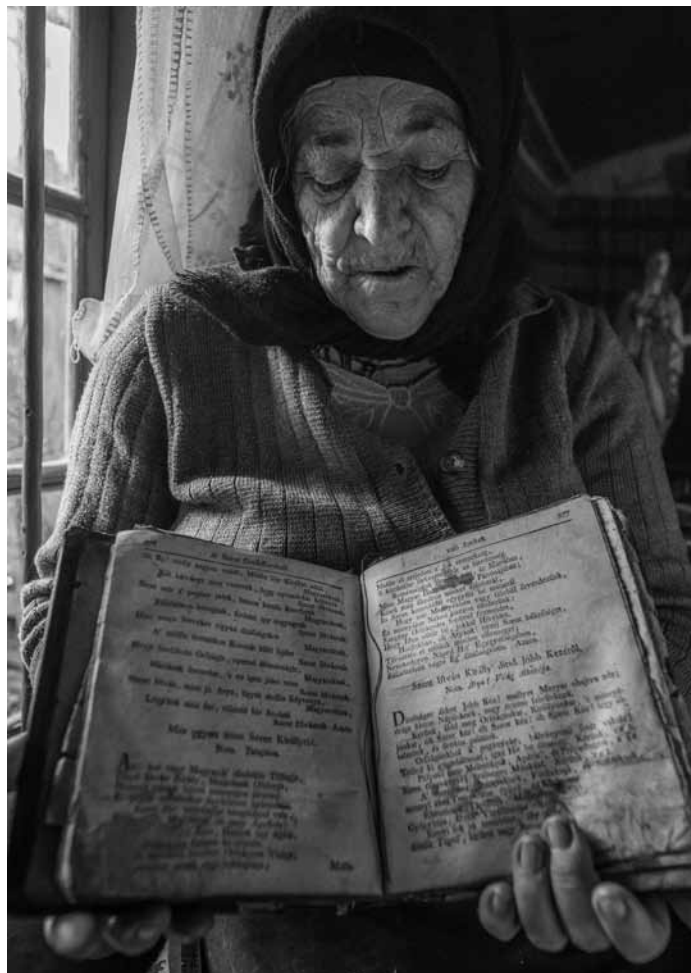

„Nekem olyan vót ő, minha édesapám lett lenne”

– Beszélgetés Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsébettel –

– Néne Erzse, kend mikor ismerte meg Kallós Zoltánt?

– Mikor tötötte a 90 esztendőt, akkor kér(d)ték, hogy hány esztendeje, hogy ismertem Zoli bácsit, sakkor voltam 75, 60 esztendeje vót, 15 éves koromban énekeltem neki. Isten bocsássá bűnyeit! Ő járt, szedte az énekeket, Lészpeden tanyított, s néne Lucához jártak a magyarok, az idegenek, s néne Lucának azt mondja: „– Luca, nem tudsz vaegy énekes leánykát, ki tudna nekem énekelni?” S akkor azt mondja néne Luca, vagyon egy. De ő olyan sokat törekedett, meg nem bírta tanulni ezt a *Kisétálék kiskertembe*, ezt az éneket én guszalyasban tanultam volt, azt mondja, nem tudom, hogy vetted fel az éneket, úgy tartod észbe, olyan fetyerka votam, kicsi koromtól, gyüttem úgy az énekeket, édesanyámék énekeltek, guzalyasat csáltak, mint most jó a nagyböjt, ső elénekeletem nekije 15 esztendős koromban, s akkor adott 5 fránkot nekem, úgy örvendtem, azaz 5 fránkot, azt gondoltam, hogy egy csitkós kabalát adott, hazajövök, mondom mámimnak, mámi, édesanyám, né mit kaptam, 5 fránkot. Nem vót, édesapámat nem ismertem, árván nőttünk föl ötön, öt gyermeket felnövelt édesanyám, s nem kaptunk shonnét egy lejt es. Hogy kiszaladtam én Kalagorból az eskolából. Váleo, Istenem. Voltam Kalagorban az eskolában én. Jártam itt, az elsőt kitanultam négyet, az ötödiket, adtunk exament, vizsgát itt nálunk, sakkor itt nálunk bécsálták a magyar eskolát, felmentették, s felmentünk Kalagorba, hogy mennyek elébb az eskolába, ott volt egy négyemeletes szeminar (kispapképző), de le van szórva. Ott tanultunk. Harmadikba voltak a szeminarisztok (kispapok), negyedike ettek, valahogy így volt, s osztán mik aludtunk a kettedikbe, s elsőbe tanultunk, s az ebédlőnk volt a subsolban (alagsorban). Magyarat tanultam, ott es magyart, s én orosz es tanultam. Vót egy hamis igazgatónk, Lacinak hítták, s az aszt mondta, volt egy lecke a könyvbe, azt mondta, ki megtanulja azt fejből, egy néhány pár szót, hogy: Moszkva balsoj, kaszivej gorod – Moszkva nagy és szép város –, aszt mikor mentem ki a táblához, akkor mondtam es, jöttem, olyan kárhóztató vót, aztán elfutunk, elszaladtunk, mikor agyunk exament, akkor eszvebeszélünk Andrásval, még voltak kettő klézsei, négyen votunk. Ott ültünk az iskola idején, de mikor mentünk, akkor mentünk gyalog. Nagyobb fiam nekem, miko töt öt osztályos, jártunk Kalagorba, elvett egy bicsikleta kereket, megkapott, s aszt addig bendergette, futott a bicsikleta kerékkal, nem

es kapott hírt, mikor felértünk, s őt es hordoztam, úgy jártunk gyalog ezelőtt, nem még, mikor a nap jött fel, akkor mentünk átal a Bikkesen, a Nojmány templomját elhattuk vót, Bogdánfal(va) iránt, s jártam oda, s osztán elfutunk, s aszt így maradtam meg, nem mentünk elébb az iskolába.

– Kend mikor született?

– '42-ben.

– Mondta, hogy elmaradott a verekedésben az édesapja?

– Igen, ő szerdzsent vót, vezetett egy reformátokot, mondja édesanyám, azok nem csántak katonaságot, nem tudták, hogy, gondolom, hova menjenek. Az első fronton, amikor '41-ben megindult a verekedés, osztá hazaengedték vót egy hónapra, az oktombriban, hazaengedték, s akko azt mondta édesanyámnak, most menek, Erzse, de ha megérem veled a 40 esztendőt, neked új fotát veszek, nem is jött haza asztán, erőst imádságos ember volt az én édesapám... s akkor ott maradt, meghot

az októbriba, s én születtem a mártinak a 27-én.

– *Hogy hívták az édesapját?*

– Bálint Józsi.

– *És az édesanyját?*

– Hodorog Erzse, néne Lucával testvér vót. Ő vót a nagyobb, vót egy fiútestvérje, Hodorog Mihály, aztán Luca néni, s aztán vót még egy testvérjék, Ilona, Hodorog Ilona. Oszta elment édesapám, odamaradt a verekedésbe. Apó, édesanyámnak ez apja, sakkor néne Lucát odahíttá édesanyám, met félt magára, öt kicsi gyerekekkel elmaradt. Oszta András ott született nálunk, s ott nőtt fel es, együtt nőttünk fel, együtt jártunk mendenübe, hol jártunk. Hála Istennek, eltölt, s eltölt, de nehéz volt. Nehez volt az élet, tudd meg. Nehez vót, met műk kicsikék voltunk, bácsim, nagyobb bácsim elment katonának. Kalagorban majd '52-ben voltam iskolában, s ő Bánátba csánta a katonaságot, s a testvéreim, a nagyobbak, én votam a legküssebb, megírták, hogy ementem a domnison (kisasszony) iskolába, s akkor bácsim küdött egy plikot oda, az adrest oda, s azt mondja Laci, az igazgató: – Mejik Bálint Erzsi, hol van Bálint Erzsi?, he úgy szökdöstem (*vékony hangon*): – Itt vagyok, itt vagyok... – Na, jött egy borítékod, plikod, asszongya. Hügy örvendetem, ki tudja, kimentem volna zországból. Há nem tudtuk, édeském, akkor nem vót. Akkó így vót. Osztán összehotörilodtunk Andrásval, mik votunk négyen, s ő immá mondta vót az igazgató, hogy tölünk, onnét Kalagorból vitték ki Erdélyre, csak nem tudom milyen helyre, de Erdélyre mutálták a magyar iskolát. S számítodunk műk, menyünk műk olyan messze, mikor kellett menni reggelizni, megettük a regvelit, s tünjé haza, itt le Szerátán (*Sóspatakon*). Mikor az útra kijöttünk, osztá láttuk a templomot nálunk, Máltot, láttuk, hazataláltunk. Édesanyáék szették a szőlőt, mindcsak a Hegyen itt, mik mit mondjunk műk most, mit hazudjunk édesanyámnak, váleu, Erzsike, mikor édesanyám, mi van, miét jöttetek haza, völeu, tudja-e meg akartak ütni, való, tudod-e, miljen vót, az ebédlő, az ablakecska vót, csak úgy, hogy be vótak földve, s mikor vacsoráztunk, osztá énekeltünk, táncoltunk, abba az ebédlőbe, ott nagy vót, s csak abba kaptunk, kövekvel lodigáltak bé zemberek, féltünk, hogy megütnek, hogy mondjam, rossz vót, bre, félelmetes vót, met műk kicsikék voltunk, há én 10 éves votam, osztá féltünk, hogy meghalunk, s osztá eljöttünk, a diploma odafel maradt. Votak Lészpedről, votak Göjcsánából, Bákai Mária Göjcsánából, Szentes Ilonka vót Lábnyikból. Jártunk bé Oszebicra (*Lujzikalagor egyik falurésze*), műk ott mosogattunk a patakba, mentünk bé a patakba, s mostuk meg a rongyainkat, sujoltuk meg, mint nálunk vót a dolog, votak csipkebokrok, úgyhogy terítettük ki, hogy domnyu tanyító ne lássa meg, hogy műk mit csinálunk, há nem lehet menni szigur, biztos mocskosson, mostuk meg a rongyainkot, osztán énekeltünk, úgy vigadtunk, met ott egy oláh falu van, parcă (*talán*) ortodox falu az az Oszebic, az – *nem, mindcsak magyar, igaz, voltak ott*

oláhok is –, akkor a műk időnkben beszéltek oláhu, ce faceti fetelor, ce faceti (*mit csináltok, lányok, mit csináltok?*), de műk hi-hi-hi, hi-hi-hi, há nem tudtuk, higyj meg, nem tudtuk seprűnek, hogy mondják románul, nem tudtuk, ná, így tanutam itt magyar eskolát, odafel magyar eskolát. Eljöttek gyapottos oláhok, hordozták a gyapotot, amiből szöttek vásznat, s idejöttek, hogy kértek ingemet, hogy hogy mondják a fetekének magyarul, s azt mondtam alb (*fehér*). Modi, Andrásnak a felesége, műk továrosok (*barátnők, társak*) votunk Andrásnak a feleségével, Modival, osztá gyültünk össze guzsaljasba, s osztá kacagtuk, úgy kell az oláhnak, váoleu, csufolkodtunk, met asszongyák: ungur-bungur, ceapă-n cur (*kb. magyar-bagyar, hagyma a seggedbe*), mondták nekünk, há műk: oláh-bolá, vad kecske, köbő rakott kemence; s igaz, oláh nem értette ezt, kerüli kemencét, csokólja a kutya seggit a búség oláh, mondigoltuk. Micsányunk, bré, iljen vót, iljen vót.

– *Az édesanyja énekelgetett otthon?*

– Ó, de jártak guzsaljasba, tudod-e, s énekeltek, nagybőjtis énekeket. Nekem vót egy füzetem, vastag füzetem, annyi ének vót leírva belé, úgy sajnálom, hogy ellopták Budapesten.

– *Kend járt az édesanyjával guzsalyasba?*

– Jöttek hezzánk, tudod-e, jöttek a vödának (*özvegyasszonyok*), met sok vödána vót maradvá, verekedés után, jöttek énekelni, gyútek össze a guzsalyasba, nagybőjtbe csánták, főztek pujt, süttek pitánt, geluskát csántak, vótak vagy 15-ön, itt elünnén sokan voltak, de mind meghaldostak.

– *Gyerekeknek külön vót guzsalyas, kisguzsalyas?*

– Há, hogyne lett lenne, vót, de nagybőjtbe nem vót guzsaljas. Fársángban... há itt nálunk kilenc csoport vót a faluba, mentek a guzsaljasba, műk még a hatodikba votunk, a susétól eddig a hatodik vót, s ide fel még vót három csoport, sokan vótak, de most kinek...

– *Hányan gyültek össze?*

– Vótunk nálunk, míg a nagy ház uljan megtöt, 20-an es, saztán mikor fársáng vót, akko, völeo, Istenem, adjig hordoztam egy gomolját a guzsaljon, hogy édesanyám osztán megüsmet, Erzsikém, hát te még azt a gomolját hoztad, nem azt tettem oda fel még, ő szegény megismete, hogy a gomolja mincsak az a gomolja, há ha nem vót idő, hogy fonjunk, a kölykők futták a sültüből, vaj úgy táncoltunk, hogy pokkant a padlás, eltöt, bre, eltöt. Szép vót. Mikor egy nyirásza adódott, egy leány a csoportból, a guzsaljasból, völeo, Istenem, meddig sírtunk, mik időnkben, mikor én mentem férhez, akko a cigányok vótak a guzsaljasokba, sakkó, összebúttunk zegész, búcsúztunk a guzsaljasba. Erőst szép dolog vót. Aztán jöttek a cigánok, fútták a mársot, tán dörö, dörö-dörö, ki-ki a kopuig, kikisérték a nyirelvel, mindenki a nyireljével, mentünk, búcsúztunk, ő ment, búcsúzott a legényektől.

– *Ez melyik nap vót?*

– Utojáni, má mind mondjuk vasárnap vót a nunta, s

akkor azelőtt való vasárnap este. Há. Azelőtt való vasárnap este virágossan fel szépen, fel voltunk készülve s bocsuztunk s...

– *Ilyenkor mit énekeltek?*

– Há, nem énekelünk, met sírtunk, sírtunk.

– *Sírátták a leányságot...*

– (*kacag*) Válé, de igen, tudd meg, nem vot ez a sok mocskosság, hogy mint most, váleo, mikor vaegynek vót, hogy ne legyen eladódva s legyen bubája, kilenc vasárnap térgyen halta ott a misét feteke ászlóva a templomba, térgyen, egyedül csak, most nem is lehet beszélni, elvagyult, na, akkor úgy vót. Szép vót, én tom, én koriszt vótam, erőst szerettem e korba menni, nekem nagyon jött sírjak, mikor mentem férhez, na úgy jött, hogy én mikor neztem fel a kórusba a templomba, akkor úgy jött sírjak, hogy többet oda nem bírok én felmenni, most járnak, most járnak, akkor műk időnkbe csak e leányok vótak s legények a korba.

– *Az énekeket hamar megtanulta-e?*

– Én egy este megtanutam ez *Kisétálék*... Elmentünk guzsalyasba, egy szomszédasszonhoz, oda, tudod-e kihez, Krisztinka melik jár most a magyarokhoz, Kotyorka Krisztin, annak a mómójától tanultam, Harangozó Jánosnétól, az egy ulyan kövér bábecska volt, s énekelünk ott, mi talált, mi szánkar jött, s asszongya, halljátok-e, cinkák, melik szeretné megtanulni a zéneket, met én megtanyitlák egy sziép énekre – (*vékony hangon*) – valiéu, én megtanulom, búsultam én a fonót, s elénekelte akkor este, többet nem, odafigyeltem, s háromcor elmondta, akkor én tudtam. (*elkezdi énekelni*) Ezt énekeltem Zoli bácsinak es, Isten nyugisla!

– *Ezzel az énekkel vitte ki Kallós Zoli bácsi Udvarhelyre?*

– Leghamarébb '78-ba, eljött egy papír, eljártunk Odorhej Szekujeksz, na, én a magaziéné dolgoztam, s asszongya néne Luca, áljött egy plik, hájcsak, menyünk el egy nyéhányan, hínak táncra – én a táncra ne menják?! –, elmenek. Mihály, az uram ulyan helyen, úgy dógozott, 12/24-el, s mikor valaki helyet dógozott, akkó három nap es nem jött haza, négy nap es. Na, én hogy mennyek el, kellett dolgozzak, asszongya néne Luca, háj, met adnak 500 fránkot, asszongya, sakkor 500 fránkot én nem kaptam, egy hónapba es nem, lehet kaptam 500 fránkot. Elmenek. Na akkor elmentünk, egy nyihányan vótunk, megvannak haldosva, kik vótak, s elmentünk, aszt mongya az indzsiner (*a mérnök*), mondta románul: *și dacă mergeți, te închide (ha elmentek, bezárnak)*, deja ai scăpat (*egyszer már megúszta/megmenekültél?*) – asszongya, met még eccer oda vótam a policie, kutatak zénekevel, ezekvel –, *și ce? (s hát, mi?)*, me még akkor is mondtam, mit érdekel engem, ha bezárnak, gyermekeim kettő vót csak, kicsikék vótak. Elementem. Elmentünk néne Lucával, kivette a biléteket, met nem küdtek pénzt, csak a mik pénzünkvel mentünk el. Néne Luca elment, kivette a biléteket s én elbúttam, átalmentünk itt a Bikkösön, sokáziékve (*autóstoppal*) felmentünk (*Bákóba*), s gárába (*vasútállomásba*), mikó

felértünk, há zinzsinér odajött, vót itt egy cigány, Táláz, úgy hitták, megfogtak, húzzanak le, aszongya, hogy gondolod, bérekesztnek, ha bérekesztnek, bé, de nekem úgyes megfizetik, én hogy veszszem el a parát, s elémentünk, elmentem. Ájgye, abba a zidóbe apósom főzte a pálinkát, itt csinátunk vót egy helyet, me dugva kellett főzni pálinkát akko, nem lehetett. Csepegteti ott, kázánbó pálinkát, főzi, polica (*a rendőr*) az Tálázva riva ment, asszongya tátika, majd megszakadt a szúve, mit keresnek ezek itt: ungye, ungye-i nora? (*hol van, hol van a menyé?*), asszongya. Da la colectiv (*a kollektívben*), asszongya tátika, há én nem montam meg, hogy menek neki, met kicsikék vótak a kölkök, nem is primilt (*fogadta*) lenne el, nu-i agievárat, n-a fost nici azi (*nem igaz, nem volt ma sem*), asszongya, cum să nu, da a fost acasă (*hogyhogy nem, volt itthon*), no, met hazajöttem, hogy kel menjek az ángrásámünt mesinákval (*műtrágyával rakott teherautók*), raktuk a zsákokat traktorra, hazudtam tátikának, szegénnek. Hai lasă, că o să vină înapoi (*hagyjad, visszajön*), visszajő, asszongya, kezünkbe jöv ő. Nekem szerencsém vót, zindzsiner erőst tartott velem, erőst dolgos vótam, nem hogy dicsekedjem, mondom csak, ez nem dicsekedés, miko megragadtuk ketten, nyócvá kilus zsákot, egyből felfittyentettük a mesinre, nagy masinba, raktuk a mesinokat. Visszajöttem, szóltam, segymás, saszongya az indzsiner: *să ști Elisabeta, dacă pot să ții, că...* (*tudjad, Erzsébet, hogyha meg tudod tartani, hogy...*), nem értesz egy szót románul, ai scăpare (*megúszod*), asszongya, da altfel să ții (*másképpen, tudjad, hogy*), bérekesztnek, asszongya, bé vogy zárva. Másik régvél, vót a mágazienerunk (*raktárosunk*), s asszongya, elmenünk lopötökval (*lapátokkal*), hánnyük a búzát, hánnyük, Károlinnak hitták a mágazionert, néne Erzse, asszongya, kend, meg birja-e tartni, hogy nem ért egy szót es oláhul, asszongya – ién?! –, ha meg birja tartani, tudja meg, elszalad, asszongya, de ha nem, nincs mit csányunk, az indzsiner erőst tart kendvel, de ha nem hallgatta meg, tudja meg, bérekesztik. Bérekesztnek, de búsultam a gyermekeket. Eccer há, hagyja el, asszongya, én menek kendve trádukátornak (*fordítónak*), asszongya, hogy mire kéri a policok, kend, asszongya, tegye magát, nem érti semmit, váleu, én is úgy meg vótam ijedve, Isten örözzön meg! Oda menünk, mintha most es látnám, mikor lesett Ceaușescu, annak betörtem lenne fejét, milyen frikába (*ijedséget*) húztam én, s (*vékony, élesen hangon*) mondja: *Bună dimineața, bună dimineața! (Jó reggelt, jó reggelt!)*, ott szóltak, két policáj, s Bákóba, Gălățeanecáné, úgy hitták, ott a pártidba vót, tartózott oda. Völeu, jöttek hárman, két policáj, s az a zasszony s még Küslábos Pál, vót egy primár (*polgármester*) miféle itt nálunk, magyar vót, úgy tetszik, az es. Szóltak, böcsületesen szóltak, de én hántam, váleu Istenkém, csicsogott a fenekem es, asszongyák: *Eh, a sosit Kotyior Bálint Elisabeta (Eh, megjött Kotyior Bálint Erzsébet)*, asszongya, mondja a magazioner, da aicia (*igen*,

itt van), aszongya. Én ültem, hántuk a búzát – Istenem, Istenem, mekora frikát húztam ezekér a magyaroké, de nem bánom, hál' Istennek eltőt –, s hányjuk, s aszongya: Eh, unde ai fost, ai fost la plimbare? (*Eh, hol voltál, sétálni voltál?*), én ültem, ültem, mint ez a zasztal, nem szólott, aszongya Karolin, néne Erzse, kérdik... – akko neztem a falakot, aszongya a polic: Ce facem cu asta, dacă ducem la Bacău, trebuie să vină cineva să traducă. (*Mit csináljunk ezzel, ha Bákóba visszük, vinnünk kell egy fordítót is.*) Súly szaladtam el, hogy nem rekesztettek bé. Károlin, a magazinier felelt, ő mondta meg nekem, hogy mit mondtak, én mondtam neki magyarul. Ká(r)hoztató vótam, de én azt es nem búsúltam, csak szalagya el.

– Mit kérdeztek?

– Hogy mit tanultam, s eladtam a románt így, s aszt mondtam, ulyanokat montak, hogy montam (*hadarja*): magyar szarom zoláht – ilyen csúfokat mondtak. Há nem montam, ember. Da dacă chema la București, aszongya, la un festival, ungieva, mergeai? (*Hogyha Bukarestbe hívták volna, aszongya, egy fesztiválra, valahová, mentél volna?*) – aszongya Károlin, ne mit monnak. Mondjad, fizessék meg, me elmenek, ülök egy hétig es. Oszta nem vót semmi baj, elszaladtam, néne Luca 7 esztendeig vót domicil forjat (*kényszerlakhelyre ítélve*), nem lehetett kimenjen e faluból. S attól es elmentünk. Én bisztam belé, ő biszott belém. Elmentünk Csíksomolyóra, ő buletin (*személyazonossági igazolvány*) nélkül ment, el volt veve a bulteninya.

– Odorheiben (Székelyudvarhelyen) aztán énekeltek, táncoltak?

– Énekelünk, édeském, egy ulyan kaláka (*a román televízió magyar adásának Kaláka című műsora*) vót, zográdában (*egy udvarban*) vótak akkor a táncok, azok, vótak Kalagorból, jut eszembe Csernik Marict azóta üsmerem. Oszta énekelünk s táncoltunk. Szép dolog vót, hogy mondjam, nem es jut eszembe bár, mit énekeltem ott, de Zoli mutyitta vót egy könyvbe, megvagyok ott es.

– Kallós Zoli bácsin kívül Ceaușescu idejében jártak még mások is néne Erzséhez?

– Jártak, vót egy Barna János, budapesti, vót három fiú, s néne Lucának kicsike vót a zodája, küs házecskában ült ő, mint a zén bukatariém kün, s jöttek ide, itt hálltak, éjjen jöttek, éjjen mentek, setétben jártak, Bikkesen, mezőkön, ezeken. Oszta jártak többen, ohó. Tavalyelőtt Zsáponiéből (*Japánból*) vót egy fiú. Huba, Hubá. Három nap ült itt, pujszedéskor. Ősszel, most esztendeje, hogy levette énekjeimet. Nem hált itt, hotyelbe hált, met nagycsák vót, ilyen. Mikor idejött, akkor aszt mondta nekem, hogy 20 esztendeje vót e tavaly, hogy még járt vót nálam Zoli bácsival. S mondom nekije, Zoli bácsi küdött tégedet? Igen, aszongya, azé idetaláltam, met Zoli bácsi mondta, hogy jöjtek, met maga tud sok éneket.

– S kendek hogy értődtek, milyen nyelven?

– Milyen nyelvvél? Úgy ne, hogy kinlódtam, met

aszt mondta, beszéljek románul vele, mondom, há, hogy beszéljek veled románul, ha te nem tucc magyarul, s hogy éneklyek neked magyarul?! Há! S akkor aszt monta, máj binye (*jobb, ha*) éneklyek magyarul, met ő azét jött. (*kacag*) Ez való tám. Met még mondtam Zoli bácsinak es, met akkor élt, kérdi, Erzsi mit csántál, met csak jöttek ide sokan – Zoli bácsi küdött! –, Erzsi néni, Zoli bácsi küdött! Oszta miko eccer összegyültem vele, mondom, Zoli bácsi, maga minek küdi ide hezzám, hogy én énekeljek? Én nem küdök Erzsi senkit, többet senkinek ne énekelj, met én egyet se küdök, aszongya. Hát na, úgy mondta. Nem küdte, úgy hozta, ennek énekeltem, mondom, három nap kínlódott vót, nem tudom 150-200 éneket énekeltem le. Tyár.. Sokak történtek velem ebbe a sereg esztendőbe. A zisten megsegített ugyes engemet, zénekeimre neszt, ső sok a dusmány, sok a zirigy, de irigyeim, irigyeim, ne egyetek meg engemet, mint az énekbe (*elkezd énekelni*): *Irigyeim, irigyeim, ne egyetek meg ingemet. / Én es idevaló vagyok, / hol e fényes csillag ragyog* – ezt énekeltem a fesztiválokön es. Sok vót, sok a zirigy, bre, nem tudom, mit érne(k) a zirigységvel evel, édes gyermekem, én senkitől nem kértem semmit. Nekem a zisten úgy atta, hogy árván felnöttem, édesapámat nem ismertem. Nekem adta azt a zeszt, hogy szerettem a zénekeket, s én senkinek nem bírok mondani semmit.

– Emlékszik-e, hogy az édesanyjának mi volt a kedvenc éneke?

– (*elkezd énekelni*) Cserebogár, mond meg nékem, / mikor leszen tavasz világ, / – ezt, ez a zénekje – s akko leszen tavasz világ, / mikor erdők béborulnak – mikor énekelem, akko, minha hallnám e hangját es, olyan szépen énekel. Oszta mondam vala neki, édesanyám – sasongya –, *asszú fának zöd levele / zeza zárvánk víg öröme / zárvának sez idegennek / búcsúje nincsen szegénnek* – sasztán mondom, miét mondja asszú fának zöd levele? Azé, leányom, met a zárvának soha nincs öröme, csak mikor a zasszú fa kileveledzik. Ez vót a zédesanyámnak zénekje, szerettem es.

– Szentes énekeket énekelte-e az édesanyja?

– Énekeltek ök csokrába, guzsajlasba, *Lehullott a Jézus vére...*, nagyböjtös énekeket, csokrába. Vót egy asszony ideki, Róka Mihályné, úgy hitták, az *Királyokat*, 23 vers, fejből mondta, zablak alatt énekeltek *Királyokat*, de nem füzetből, vagy valami, hogy nezze, ő fejből mondta. Mint én eszt a *Marinkát*, eszt az olábul *Merinkát*, én es nem erőst szokásom (*hogy füzetből nézze*). Vótunk tábörákba, votam, kikvel vótam én, osztá nezték, hogy – vittek füzetet –, és nezték füzetből, s osztá nem jó nezzed. Engem Zoli bácsi úgy tanyított, hogy te úgy vedd bé fejedbe, hogy ne nezd a füzetet. Nekem olyan vót ő, minha édesapám lett lenne.

Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsébettel Mirk Szidónia-Kata és Petres László beszélgetett.
Lejegyezte Petres László